

Бо Кодекси тандурустии ҷт аз 30.05.2017 № 1413 аэ эътибор сокит дониста шуд.

Тағиироту иловаҳое ки аз (Қонуни ҷт аз 15.03.2016 № 1293) ворид карда шудаанд аз 1.07.2016 мавриди амал қарор дода мешаванд.

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОЧИКИСТОН

ДАР БОРАИ ҲИФЗИ САЛОМАТИИ АҲОЛӢ

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с.1997, №9, мод.115; с.2003, №4, мод.149; с.2004, №2, мод.45; с.2005, №12, мод.651; с.2009, №5, мод.339; с.2013, №7 мод.537, №12, мод.901)

(Қонуни ҷт аз 22.04.2003 № 19, аз 28.02.2004 № 13, аз 28.12.2005 № 138, аз 19.05.2009 № 532, аз 22.07.2013 № 1009, аз 28.12.2013 № 1057, аз 15.03.2016 № 1293)

Ин Қонун муносибатҳои байни мақомоти ҳокимияти давлати, шахсони мансабдор, шаҳрвандон, ташкилотҳою иттиҳодияҳои ҷамъияти, корхонаҳоро қатъи назар аз шакли моликияташон дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли мувофиқи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян ва танзим меқунад (Қонуни ҷт аз 28.02.2004 № 13).

ФАСЛИ I. ҚОИДАҲОИ УМУМӢ

Моддаи 1. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳифзи саломатии аҳоли

Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳифзи саломатии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз ҳамин Қонун, дигар санадҳои меъёрию ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалие, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф кардааст, иборат мебошад (Қонуни ҷт аз 22.04.2003 № 19).

Моддаи 2. Вазифаҳои Қонуни мазкур

Вазифаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи ҳифзи саломатии аҳоли" аз инҳо иборат аст:

- таъмини ҳуқуқи шаҳрвандон ба ҳифзи саломати, мутобиқи Конститутсияи (Сарқонуни) ҷумҳурии Тоҷикистон (Қонуни ҷт аз 28.02.2004 № 13);
- муайян кардани салоҳият ва масъулияти мақомоти ҳокимияти давлати ва сохторҳои онҳо доир ба масъалаҳои ҳифзи саломатии аҳоли;
- танзими ҳуқуқии фаъолияти корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо, шахсони воқеи ва ҳуқуқи сарфи назар аз шаклҳои

моликияташон, инчунин системаҳои нигаҳдории тандурустии давлати ва ғайридавлати дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли;

- муайян намудани ҳуқуқи касби, вазифаҳо ва масъулияти кормандони тибби ва дорусози, муқаррар кардани кафолати ҳимояи иҷтимоии онҳо;

- муайян ва муқаррар кардани кафолати риояи ҳуқуқи, инчунин вазифаҳои шаҳрвандон, гурӯҳҳои алоҳидай аҳоли дар соҳаи ҳифзи саломати;

- танзими ҳуқуқии ҳамкории байналмиллалии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли.

Моддаи 3. Асосҳои ҳифзи саломатии аҳоли дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ҳифзи саломатии аҳоли дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо роҳҳои зерин амали гардонда мешавад:

- риояи ҳуқуқи инсон ва шаҳрванд дар соҳаи ҳифзи саломати мутобики санадҳои меъёрии ҳуқуқии ҷумҳурии Тоҷикистон (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);

- баланд бардоштани масъулияти мақомоти ҳокимияти давлати ва соҳторҳои онҳо, корхонаҳо, муассиса ва ташкилотҳо сарфи назар аз шаклҳои моликияташон ашхоси мансабдор борои таъмини ҳуқуқи шаҳрвандон дар соҳаи ҳифзи саломати (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);

- мунтазам тараққи додани бунёди иҷтимоию иқтисади ва истеҳсолии ҳифзи саломатии аҳоли, беҳтар бо маблағ таъмин намудани системаи давлатии нигаҳдории тандурусти;

- инкишоф додан ва ҳавасманд гардондани асоси афзалиятноки чораҳои пешгири аз бемориҳо дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли ва нигаҳдории тандурусти, мубориза бо бемориҳо;

- тарғиботи васеи роҳҳои пешгирии бемориҳо, баланд бардоштани дониши тиббиу санитарии аҳоли;

- тарбияи ҷисмонӣ ва гигиении шаҳрвандон (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);

- амали гардондани чорабинҳои соҳавиу байнисоҳави дар соҳаи пешгирии бемориҳо ва ҳифзи саломатии аҳоли аз ҷониби ҳамаи соҳторҳои мақомоти ҳокимияти давлати, инчунин корхонаҳо, муассиса ва ташкилотҳо сарфи назар аз шаклҳои моликияташон (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);

- таъмини аҳоли бо кӯмаки тиббиу санитарии ройгон бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати ҷумҳурии Тоҷикистон (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);

- инкишоф додани самтҳо ва хадамоти афзалиятноки системаи давлатии нигаҳдории тандурусти, таҳия кардан ва амали гардондани

Барномаҳои мақсаднок доир ба масъалаҳои муҳимтарини ҳифзи саломатии аҳоли;

- гузариш ба системаи бисёршакли (давлати ва ғайридавлати) нигаҳдории тандурусти (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);
- инкишоф додани илм, тайёр кардани кадрҳои илми ва баландиҳтиноси тибби;
- истифодаи дастовардҳои илму техника ва амалияи тибби дар фаъолияти муассисаҳои нигаҳдории тандурусти;
- инкишоф додани шабакаи муассисаҳои санитарию курорти, профилакторияҳо, хонаҳои истироҳат, пансионатҳо, базаҳои туристи ва дигар муассисаҳо барои табобату истироҳати шаҳрвандон (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);
- андешидани тадбирҳо барои солимгардонии муҳити зист, инкишофи оммавии варзиш, тарбияи ҷисмонӣ ва туризм (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);
- солим гардондани муҳит, таъмини ҳифзи тозагии, обанборҳо, ҳок ва ҳаво;
- иштироки ташкилоту ҳаракатҳои ҷамъияти, колективҳои меҳнати дар ҳифзи саломатии аҳоли;
- иштироки аҳоли дар муҳофизат, нигаҳдори ва мустаҳкам кардани саломатии худ ва саломатии атрофиён.

Моддаи 4. Салоҳияти мақомоти олии ҳокимиёти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон оиди масъалаҳои ҳифзи саломатии аҳоли

Салоҳияти Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон (*Қонуни ҶТ аз 22.04.2003 № 19*);

- қабул кардан, тағиیر додан ва бекор намудани санадҳои қонунгузори дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли;
- тасдиқ намудани ҳиссаи ҳароҷот барои нигаҳдории тандурусти дар соҳтори буҷети давлати;
- сарҳати сеюми қисми якум ҳориҷ карда шуд (*Қонуни ҶТ аз 22.04.2003 № 19*);
- тасдиқ ва бекор кардани шартномаҳои байналмиллали дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли;

Салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон:

- муқаррар ва таъмин намудан, гузаронидани сиёсати ягонаи давлати дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли ва нигаҳдории тандурусти, инчунин дастгирии давлатии рушди соҳа (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);
- муқаррар кардани соҳтори мақомоти идораи системаи давлати нигаҳдории тандурусти, тартиби ташкил ва фаъолияти онҳо;

- муайян кардани хиссаи харочот барои нигаҳдории тандурусти ҳангоми ташаккул додани бучети давлатии ҷумхури ва фондҳои мақсадноке, ки барои ҳифзи саломатии аҳоли таъин шудаанд;
- идораи амволи давлати, ки дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли истифода мешавад;
- андешидани тадбирҳо барои солимгардонии муҳити зист, аз ҷумла барои таъмин намудани бехатарии экологи ва радиатсиони, муҳофизати табиат мувофиқи қонунгузории ҷумхурии Тоҷикистон (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*) ;
- ташкили системаи муҳофизати санитарии ҳудуди ҷумхури, таъмини назорати давлатии санитарию эпидемиологи, таҳия ва тасдиқ намудани қоидаю меъёрҳои ҷумхуриявии санитари ва меъёрҳои гигиени;
- амали гардонидани чорабиниҳое, ки барои муҳофизати ҳаёти одамон ва ҳимояи саломатии онҳо ҳангоми вазъи фавқулодда равона карда шудаанд;
- таъмини сиёсати ягонаи техникии соҳаи саноати дорусози ва тибби, тасдиқи намунаҳои (стандартҳои) давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартҳои техникии маҳсулоти таъиноти тибби, ташкили назорат ба риояи онҳо;
- ҳориҷ карда шуд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*) ;
- муқаррар намудани системаи ягонаи давлатии ҳисоби омори ва ҳисбот дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли;
- таҳияи системаи ягонаи давлати, меъёрҳои ягона ва барномаҳои тайёр кардани кадрҳои тибби ва дорусози, муайян намудани феҳристи ихтисосҳо дар нигаҳдории тандурусти, муқаррар кардани имтиёзҳои асосии кормандони системаи нигаҳдории тандурусти;
- муайян кардани феҳрист ва тартиби асосии кори муассисаҳои системаи давлатии нигаҳдории тандурусти, таҳия ва тасдиқи низомномаю меъёрҳои ягонаи хизматрасонии тибби ба аҳоли;
- таҳия, тасдиқ ва татбиқи Барномаи кафолатҳои давлати оид ба таъмини аҳоли қӯмаки тиббию санитарии ройгон, инчунин барномаи асосии суғуртаи ҳатмии тиббии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, муқаррар намудани намунаҳои(стандартҳои) сифати ёрии тибби ва назорат ба риояи онҳо (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*) ;
- ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти ҳокимияти иҷроия инчунин системаҳои давлати ва (айридавлатии нигаҳдории тандурусти дар масъалаҳои ҳифзи саломатии аҳоли;
- муқаррар намудани тартиби гузаронидани экспертизаҳои тибби;
- муқаррар намудани Қоидажои гузаронидани муюниаи тиббии ҳатмии шаҳсони никоҳшаванда (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*) ;
- муқаррар кардани тартиби додани иҷозатнома ба фаъолияти тиббӣ ва дорусозӣ;

- ҳамоҳангсозии тадқиқотҳои илми, бо маблағ таъмин кардани барномаҳои ҷумҳуриявии тадқиқоти илми дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли;

- ҳамкории байналмиллали Ҷумҳурии Тоҷикистон ва бастани шартномаҳои байналмиллали Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли.

Моддаи 5. Идоракуни мақомоти ҳифзи саломатии аҳоли дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Дар ҷумҳурии Тоҷикистон ҳифзи саломатии аҳолиро мақомоти давлатии ҳокимияти иҷроия тибқи қонунгузории ҷумҳурии Тоҷикистон идора мекунанд (*Қонуни ҷт аз 28.02.2004 № 13*);

Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳифзи саломати дар мамлакат, фаъолияти муассисаҳои ҷумҳуриявии тибби, таълими ва тадқиқоти илмии тибби ва донишкадаҳои системаи давлатии нигаҳдории тандурусти роҳбари мекунад, вазъи ҳифзи саломатии аҳоли нигаҳдории тандурустиро таҳлил карда, сиёsat ва стратегияи онро таҳия менамояд; якчоя бо мақомоти ҳокимияти иҷроия дар маҳалҳо фаъолияти мақомот ва муассисаҳои системаи давлатии нигаҳдории тандурустиро назорат ва мутобиқ менамояд, сифати расондани кӯмаки тиббию санитари ва дорувориро аз тарафи муассисаҳои тобеи идорави, муассисаҳои системаи ҳусусии нигаҳдории тандурусти назорат мекунад ва барои ҳолат ва инкишофи нигаҳдории тандурусти масъулият дорад (*Қонуни ҷт аз 19.05.2009 № 532, аз 22.07.2013 № 1009, аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 6. Салоҳияти мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлати оиди масъалаҳои ҳифзи саломатии аҳоли

Вазифаҳои зерин оиди масъалаҳои ҳифзи саломатии аҳоли дар ихтиёри мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлати мебошанд:

- назорат ба риояи қонунҳои соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли;
- ҳимояи ҳуқуқу озодиҳои шаҳрвандон дар соҳаи ҳифзи саломати;

-ташаккул додани бучети ҳуди барои нигаҳдории тандурусти, фондҳои мақсадноке, ки барои ҳифзи саломатии аҳоли дар ҳудуди ҳуди, аз ҷумла тайёр кардани кадрҳои тибби ва ташкили тадқиқоти илми оиди масъалаҳои муҳими саломатии аҳолии сокини ҳудуди тобеи идора, таъин шудаанд;

- ташаккул додани мақомоти идоракуни, инкишоф додани шабака ва мустаҳкам кардани бунёди моддию техники, бо дорувори, техникаи-тибби ва маснуоти таъиноти тибби таъмин кардани муассисаҳои ҳудуди системаи нигаҳдории тандурустии давлати, муайян намудани ҳусусият ва ҳаҷми фаъолияти онҳо мутобиқи сиёsatи ягонаи давлати дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли ва нигаҳдории тандурусти (*Қонуни ҷт аз 28.02.2004 № 13*);

- ташкили ёрии аввалияи тиббию санитари, дигар намудҳои ёрии тиббию санитари, таъмини дастрасии он ба аҳоли, назорат ба риояи намунаҳои сифати ёрии тибби, таъмини шаҳрвандон бо дорувори ва маснуоти тибби дар ҳудуди тобеи идора (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*) ;
- муҳайё соҳтани шароит барои инкишофи фаъолияти хусусии тибби (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*) ;
- таъмини амнияти санитарию эпидемиологи аҳоли ва шароит барои амали гардондани назорати давлатии санитарию эпидемиологи дар ҳудуди тобеи идора (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*) ;
- ошкор намудани омилхое, ки ба саломатии аҳоли таъсири бад мерасонанд ва гузаронидани чорабинихо барои бартараф соҳтани онҳо, амали гардонидани чорабинихои пешгири аз бемориҳо, санитарию гигиени, зиддиэпидеми ва ҳифзи табиат;
- ҳамоҳангсози ва назорати фаъолияти корхонаҳо, ташкилотҳо ва муассисаҳои системai давлатии нигаҳдории тандурусти дар доираи ваколатҳояшон, назорати сифати ёрии тиббию иҷтимоӣ дар системai нигаҳдории тандурустии (айридавлати дар ҳудуди тобеи идора (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*) ;
- ҳифзи муҳити атроф ва таъмини бехатарии экологи (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*) ;
- таҳия ва татбиқи барномаҳои ҳудудии инкишофи нигаҳдории, тандурусти ва барномаҳои оиди масъалаҳои муҳими ҳифзи саломатии аҳоли, аз ҷумла барномаҳое, ки ба мақсадҳо ва вазифаҳои барномаҳои милли, ҷумҳурияви, соҳави ва байнисоҳавии мубориза бо бемориҳо асос ёфтаанд;
- таҳия ва татбиқи барномаҳои баланд бардоштани дониши тиббию санитари ва тарбияи санитарию гигиени аҳоли, истифода кардани ҳамаи шаклу усулҳо, инчунин воситаҳои аҳборот;
- таъмини шароитҳои зарурии моддию техники ва дигар шароитҳо, барои кори муассисаҳои ниагаҳдории тандурустии давлатии тобеи идора;
- боз доштани фаъолияти шахсони воқеи ва ҳукуқи қатъи назар аз шакли моликият, ки дар ҳудуди тобеи идора мавҷуд буда, талаботи ҳифзи саломатии аҳолиро риоя намекунанд;
- иҷрои дигар вазифаҳои идоракунии системai нигаҳдории тандурусти ва ҳифзи саломатии аҳоли мутобики қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон (*Қонуни ҶТ аз 22.04.2003 № 19*) .

Моддаи 7. Масъулияти мақомоти давлати оиди ҳифзи саломатии аҳоли

Мақомоти ҳокимияти давлати барои таъмини шароитҳои иҷтимоӣ, иқтисоди ва дигар шароитҳои фаъолияти ҳаёти аҳоли, ки ба ташаккул ёфтани ва ҳифзу мустаҳкам шудани саломатии аҳоли, беҳбудии экологи

ва санитарию эпидемиологи, пешгирии бемориҳо ва инкишофи нигаҳдории тандурусти мусоидат менамоянд, масъул мебошад.

Моддаи 8. Масъулияти корфармоён ва ашхоси мансабдор барои ҳифзи саломатии аҳоли

(Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13)

Корфармоён сарфи назар аз шаклҳои моликият ва ашхоси мансабдор барои чорабиниҳои зерин масъул мебошанд (Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13) :

- амнияти санитарию эпидемиологи ва ҳифзи муҳит, пешгирии бемориҳо;
- фароҳам овардани шароити меҳнат, майшат ва истироҳати кормандон;
- риояи меъёрҳои санитарию гигиени ва қоидаҳои нигаҳдории биноҳои истехсоли ва ҳудуд;
- ба маълумоти коргарон ва аҳоли расондани аҳборот дар бораи омилҳои заарноки истехсолот;
- муҳайёе кардани шароит, таҳия ва истифодаи системаи ҳавасмандкунонии маънави ва моддии кормандоне, ки тарзи солими ҳаёт ба сар мебаранд;
- зараре, ки ба саломатии шахсони алоҳида расонда шудааст;
- вайрон кардани қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;

Ҳамаи ҳарочоти муассисаҳои нигаҳдории тандурусти вобаста ба табобат ва барҳам додани бемориҳо ва латхури, ки бо гуноҳи ашхоси ҳуқуқӣ, сарфи назар аз шакли моликияташон ва воеи расонда шудааст, аз ҷониби онҳо дар ҳаҷми пурра ба фоидай мақомот ва муассисаҳои даҳлдори нигаҳдории тандурусти бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 9. Корҳои пешгири оиди ҳифзи саломатии аҳоли

Кори пешгири оиди ҳифзи саломатии аҳоли аз ҷониби давлат ва ҳамаи ашхоси ҳуқуқӣ, сарфи назар аз шакли моликияташон ва воеи, бо роҳи амали намудани чорабиниҳои иҷтимоию иқтисоди ва дигар чорабиниҳо, ки барои рафғи омилу шароитҳои барои пайдоиши бемориҳо ба саломатии шаҳрвандон заرارрасон мусоидаткунанда равона гардидаанд, ба ҷо оварда мешаванд. Барои пешгирии бемориҳо шаҳрвандон фаъолона ҷалб карда мешаванд.

Моддаи 10. Иштироки идтиҳодияҳои ҷамъияти ва дигар ташкилотҳои (айритичорати дар ҳифзи саломатии аҳоли

(Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13)

Идтиходияҳои чамъияти ва дигар ташкилотҳои (айритичорати тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва оинномаҳои онҳо дар таъмини ҳифзи ва мустаҷкам кардани саломатии аҳоли иштирок менамоянд, донишҳои тибби ва гигиениро тарғиб мекунанд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Моддаи 11. Системаи давлатии нигаҳдории тандурусти.

Инкишофи шабакаи муассисаҳои давлатии нигаҳдории тандурусти

Ба системаи давлатии нигаҳдории тандурусти инҳо дохил мешаванд:

- Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва воҳидҳои даҳлдори соҳтори мақомоти ҳокимиyaти иҷроия дар маҳалҳо (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*) ;

- муассисаҳои табобатию пешгирикунандай бемори, солимии репродуктиви ва табобатию барқарорсози, назорати давлатии санитарию эпидемиологи, оид ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим, илмию тадқиқоти ва таълимии тибби, корхонаҳо ва муассисаҳои фармасевти экспертизаи судиу тибби, техникаи тибби ва маснуоти таъиноти тибби, дигар корхона ва муассисаҳои таъминоти моддию техники, корхонаҳои истеҳсолкунандай таҷхизотҳо барои нигаҳдории тандурусти, ки моликияти давлати буда, ба мақомоти идораи системаи давлатии нигаҳдории тандурусти тобеъ мебошанд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*) ;

- муассисаҳои табобатию пешгирии бемориҳо ва дигар муассисаҳои нигаҳдории тандурустии соҳтори дигар вазорату идораҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар ихтиёри худ чунин муассисаҳои нигаҳдории тандурусти дошта метавонанд ва вазифадор ҳастанд, ки онҳоро тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли ва санадҳои меъёрии ба назаргирифтai ҳусусияти хоси фаъолияташон идора намоянд, мансуб мебошанд.

Инкишофи ҳадамоту шабакаҳои муассисаҳои системаи давлатии нигаҳдории тандурусти дар асоси сиёсати ягонаи давлати дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли ва нигаҳдории тандурусти сурат мегирад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*) ;

Ҳангоми ба лоиҳа гирифтан ва соҳтани маҳалои аҳолинишин, корхонаҳо ва дигар иншоотҳо бояд соҳтмони муассисаҳо зарурии нигаҳдории тандурусти, биною иншоотҳои варзиши пешбини карда шавад.

Моддаи 12. Тартиби ташкили фаъолияти муассисаҳои нигаҳдории тандурусти

Тартиби ташкили фаъолияти муассисаҳои ҷумҳуриявии давлатии табобатию пешгирии бемориҳо, дигар муассисаю корхонаҳоро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, муассисаҳои тобеи идоравиро вазорату идораҳои даҳлдор ва дар

маҳалҳо мақомоти ҳокимияти маҳалли тибки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*) .

ФАСЛИ II. БА ФАҶОЛИЯТИ ТИББИ ВА ДОРУСОЗИ МАШГУЛ ШУДАН

Моддаи 13. Ба фаҷолияти тибби ва дорусози машғул шудан

Барои ба фаҷолияти тибби ва дорусози машғул шудан дар Ҷумҳурии Тоҷикистон шахсоне ҳуқуқ доранд, ки маълумоти олии тибби ё миёнаи тибби ва дорусози гирифта, диплом ва унвони маҳсус доранд ва барои машғул шудан бо намуди муайяни фаҷолияте, ки феҳристи онҳоро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд, инчунин сертификати мутахассис ва иҷозатнома доранд (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*) .

Сертификати мутахассис дар асоси маълумоти тибби, фармасевти ва санчиш, ки комиссияи марказии аттестатсионии назди Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон мегузаронад, дода мешавад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*) .

Тартиб ва талаботи додани сертификат, тартиби гирифтани таҳсилоти касбии баъдаздипломи барои мутахассисони тиббию фармасевти, инчунин тартиби гузаронидани аттестатсияи қадрҳои тибби ва фармасевтиро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13, аз 28.12.2005 № 138, аз 15.03.2016 № 1293*) .

Шахсоне, ки таҳсилоти тибби ё фармасевти дошта, дар давлатҳои хориҷи диплом гирифтаанд, инчунин шахсони хориҷии ҳуқуқи ва воқеи ба фаҷолияти тибби ё дорусози дар системаҳои давлати ё ҳусусии нигаҳдории тандурусти бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон роҳ дода мешаванд, агар дар шартномаҳои байналмиллали Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигар пешбини нашуда бошад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*) .

Кормандони тибби ва фарматсевти, ки аз рӯи ихтисоси худ зиёда аз се сол кор накардаанд, ба фаҷолияти тибби ва дорусози танҳо баъди таҷрибаомузи ва тасдиқ намудани ихтисоси худ бо тартиби муқарраркардаи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон роҳ дода мешаванд (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*) .

Даҳолат ба фаҷолияти касбии кормандони тибби ва дорусози аз ҷониби мақомоти ҳокимияти давлати, идоракуни ва дигар мақомот (ба истиснои Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти маҳаллии идоракуни он), муассисаю ташкилотҳо, инчунин шаҳрвандон манъ аст, ба истиснои мавридиҳои риоя накарданни вазифаҳои касбиашон аз ҷониби кормандони тибби ва дорусози (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*) .

Шахсоне, ки ба фаъолияти тибби ва дорусози гайриконуни машғул мешаванд, тибки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгари кашида мешаванд.

Маҳрум кардан аз ҳуқуқи машғул шудан ба фаъолияти тибби ва дорусози бо тартиби суди сурат мегирад.

Корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳои системаи давлатии тандурустӣ, ба истиснои озмоишгоҳҳо ва мақомоти сертификатсионии соҳаи баҳодиҳии мутобиқат, аккредитатсия карда мешаванд. Тартиби гузаронидани аккредитатсия корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳои соҳаи тандурустиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад (*Қонуни ҶТ аз 28.12.2013 № 1057*).

Моддаи 14. Системаи хусусии нигаҳдории тандурусти. Фаъолияти хусусии тибби. Ҳуқуқи машғул шудан ба фаъолияти хусусии тибби

Ба системаи хусусии нағаҳдории тандурусти ташкилотҳои табобатию пешгирии бемориҳо, дорухонаҳо, илми тадқиқоти ва таълимие дохил мешаванд, ки бо тартиби муқарраркардаи қонунгузори аз ҷониби шахсони ҳуқуқи ва воқеи таъсис дода мешаванд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Фаъолияти хусусии тибби тибки қонуни ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи фаъолияти хусусии тибби, амали мегардад" (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Сифати расонидани ёрии тибби аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, раёсатҳои (шуъбаҳои) нигаҳдории тандурустии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлати дар маҳалҳо назорат карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 15. Ҳуқуқи машғул шудан ба тибби ҳалқи

Ҳуқуқи машғул шудан ба тибби ҳалқи тибки Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи тибби ҳалқи" амали карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 28.12.2005 № 138*).

Моддаи 16. Савғанди табиби Ҷумҳурии Тоҷикистон

Шахсоне, ки муассисаи таълими тибии Ҷумҳурии Тоҷикистонро ҳатм намуда, дипломи табибиро гирифтаанд, савғанди табиби Ҷумҳурии Тоҷикистонро ёд мекунанд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*):

"Ман ҳатмкунандай муассисаи таълими тибии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо камоли масъулият дипломи табибиро гирифта, ба фаъолияти табиби шурӯъ менамоям ва тамоми аҳамияти вазифаҳоеро, ки ин унвон ба зиммаи ман мегузорад, дарк намуда, савғанд ёд мекунам, ки (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*):

вориси сазовори олим ва табиби бузург Абӯали ибни Сино бошам;

тамоми донишу қувваамро ба ҳифз ва беҳтар кардани саломатии инсон, пешгири ва табобати бемориҳо бахшам, дар ҳар ҷое, ки манфиатҳои одамон тақозо дорад, соғдилона меҳнат кунам;

барои кӯмак ба одамони мӯхточи табобат ҳамеша тайёр бошам, ба бемор бодиқкат ва ғамхорона муносибат намоям, сирри табибиро муқаддас нигоҳ дорам ва маҳорати табибири ба мақсади бад истифода нақунам;

дониши тибии худро мунтазам тақмил дихам, бо меҳнати худ ба инкишофи илму амалия мусоидат намоям;

агар манфиати бемор тақозо кунад, барои маслиҳат ба ҳамкорон муроҷиат намоям ва худ низ маслиҳату кӯмакамро ба онҳо дареф надорам;

анъанаҳои тибби ҳалқиро ҳифз кунам ва инкишоф дихам, дар тамоми фаъолияти худ аз рӯи меъёрҳои аҳлоқи умумибашари амал кунам, вазифаи олии ворисони Синоро ҳамеша дар хотир нигоҳ дорам;

қавл медиҳам, ки ба ин савганд умрбод содик бошам!,

Савганди табиби Ҷумҳурии Тоҷикистон дар вазъияти тантананок ёд карда мешавад. Дар диплом дар бораи ёд кардани савганд қайди маҳсус гузошта мешавад.

Табибон барои шикастани савганд тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгари кашида мешаванд.

Моддаи 17. Ҳимояи иҷтимиоии кормандони нигаҳдории тандурусти

Кормандони соҳаи тиб ва фарматсевтии системаи давлатии нигаҳдории тандурусти тибқи тартиби муайяннамудаи Қонун барои дар навбати аввал гирифтан ва беподош ҳусуси кардани манзил ҳукуқ доранд.

Кормандони соҳаи тиб ва фарматсевтии системаи давлатии нигаҳдории тандурусти ва аъзои оилаи онҳо бо тартиби муқарраркардаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо хизмати коммунали бепул таъмин карда мешаванд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Ҳангоми ба нафақа баромадани кормандони мазкур имтиёзҳои дар ҳамин модда зикрёфта нигоҳ дошта мешаванд.

Ба кормандони системаи давлатии нигаҳдории тандурусти, ки фаъолияташон бо сафар кардан алоқаманд аст, аз ҳисоби маблағи мақомоти ҳокимияти иҷроияи маҷалҳо (ҳукуматҳо) ҳукуқи рафту омади бепул дар нақлиёти ҷамъияти (ғайр аз такси) дода мешавад, Фехристи чунин кормандонро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Ба кормандони тиб ва фарматсевтии системаи давлатии нигаҳдории тандурусти, ки барои кор ба дехот фиристода мешаванд ё ба хоҳиши худ аз рӯи шартнома ба он ҷо ба кор мераванд, ҳукуқи истифодаи манзил дар ҷои зисти доими дар давоми иҷрои кор дар муассисаи

нигаҳдории тандурустии дехот боки мемонад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Барои кормандони тибии системаи давлатии нигаҳдории тандуристи, ки ҳангоми ичрои вазифаи бевоситаи хизматиашон ҳалок шудаанд, ва хешу табор ё наздикони марҳум, ки дар таъминоти ўмебошанд, ба андозаи музди меҳнати панҷсола кӯмакпулии яқвакта дода мешавад. Тартиби пардохти кӯмакпулиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Ҳодисаҳои беморшави ва гум кардани қобилияти кори дар натиҷаи ичрои вазифаҳои қасби, ки боиси маъюби гашта бошад, ки онро комиссияи экспертии тибии меҳнат муқаррар намудааст, ба бемориҳои қасби баробар дониста мешаванд.

Ҳангоми ба кормандони системаи давлатии нигаҳдории тандурусти додани руҳсатии ҳарсолаи меҳнати барои онҳо ба андозаи як моҳонаи миёна ёрдампулии табобати дода мешавад.

Уайр аз имтиёзҳои барои кормандони системаи давлатии нигаҳдории тандурусти пешбиникардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон бо қарори мақомоти ҳокимияти маҳаллии ичроия (ҳукуматҳо) имтиёзоти дигар низ муқаррар шуда метавонанд.

Корхонаю муассиса, ташкилотҳо, сарфи назар аз шакли моликияташон инчунин соҳибкорон ҳам метавонанд барои кормандони системаи давлатии нигаҳдории тандурусти имтиёзҳои иловаги муқаррар намоянд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Кормандони нигаҳдории тандурусти, ки дар ичрои вазифаҳои қасбиашон хизмати шоиста кардаанд, вазифаашонро соғдилона ва аниқ ба ҷо меоваранд, мутобики Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи мукофотҳои давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон" барои сарфароз гардондан ба мукофотҳои давлати пешбари карда мешаванд.

Шаъну шарафи кормандони тибби ва дорусози, ҳуқуқҳои қасби ва иҷтимоии онҳо бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳифз карда мешаванд.

Моддаи 18. Вазифаҳои қасбии кормандони тиб ва дорусози

Кормандони тиб ва дорусози дар асоси меъёрҳои башардӯстонаи одобу аҳлоқи тиббие, ки муносибати кормандони тиббиро бо беморон, хешу табори онҳо ва байнҳо ҳудҳошон танзим мегардонанд, фаъолият мекунанд.

Кормандони тиб ва дорусози вазифадоранд, ки донишу малакаҳои қасбии ҳудро мунтазам такмил диханд.

Кормандони тиб ва дорусози ҳангоми зарурат ба шаҳрвандон бояд ёрии таъчилии тибби расонанд ва барои нарасонидани чунин ёри мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди ҷавобгари қарор мегиранд.

Кормандони тибби ва дорусози вазифадоранд, ки:

- дар фаъолияти худ комёбиҳои имрӯзаи илму техникаи тибби ва фарматсевтиро ба манфиати беморон истифода намоянд;
  - ба амале, ки бар зарари саломатии шаҳрванд бошад, роҳ надиҳанд;
  - меъёрҳои одобу ахлоқи тиббирио риоя намоянд, нисбати беморон бораҳму шафқат бошанд, аз амале, ки ба иҷрои вазифаҳои меҳнатии кормандони дигар ҳалал мерасонад ҳуддори кунанд;
  - ба шаҳрвандон дар кӯча ва ҷойҳои дигари ҷамъияти ва дар хона, дар ҳама ҳолатҳое, ки имкони расондани ёрии саривакти муқаррари (ёрии таъчили, ёри ба бемори хона ва ғайра) вучуд надорад, ёрии аввалияни тибби расонанд;
  - сирри тибби, маълумоти аобаста ба аҳволи саломати, бемори, ҳаёти оилави ё худ дигар маълумоти ҳусусиро ошкор накунанд. Масъалаи аз худи бемор пинҳон доштани сирри тиббирио дар ҳар ҳолати мушаххас табиб ба манфиати бемор ҳал меқунад.
- Масъулиятро барои нигоҳ доштани сирри тибби қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд;
- ба мақомоти нигаҳдории тандурусти, агар ҳифзи саломатии аҳоли аз паҳншавии бемориҳои сирояткунанда инро талаб кунад, инчунин бо қарори мақомоти тафтишот ва таъиноти суд барои ҳифзи ҳуқуқи шаҳрвандон маълумот дижанд;
  - дар амалияни тиб усулҳои пешгири, ташхис ва табобат, дорувори ва воситаҳои дигарро, ки бо тартиби муқарраргардида ба истифодай онҳо иҷозат дода шудааст, истифода намоянд;
  - ба аҳоли дар сатҳи тараққиёти ҳамон соҳаи тиб, ки дар он таълими маҳсус гирифтаанд, бо истифодай воситаву имкониятҳояшон ёрии тибби расонанд;
  - таъсири суханони табибро ба рӯҳияи бемор то ҳадди имкон бештар истифода намоянд, ба рафтore (ба тарикӣ имову ишорае бо сухан ва ғайра), ки ба бемор ва наздикини ў таъсири манфи мерасонад, роҳ надиҳанд, ҳангоми ҳамсӯҳбат шудан бо бемор ва хешу ақрабони ў меъёрҳои деонтологияи тибби (вазифаҳои касби, ахлоқи ва ҳуқуқи) -ро қатъиян риоя намоянд.

Моддаи 19. Такмил додани дониши касбии кормандони тиб ва фармасевти

Кормандони тиб ва фармасевти вазифадоранд, ки дониши касбии худро мунтазам такмил дижанд.

Ба зиммаи мақомоти идораи нигаҳдории тандурусти таҳия ва гузаронидани тадбирҳо оид ба тайёрии баъдаздипломии кормандони тиб ва фармасевти гузошта мешавад.

Тартиби таълими муттасили баъдаздипломии кормандони тиб ва фармасевтиро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии

Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 20. Масъулияти кормандони тиб ва дорусози

Кормандони тиб ва дорусози барои зааре, ки ба саломатии шаҳрванд расонидаанд, вазифаҳои қасбиашонро вайрон кардаанд, ба ҷавобгарии интизоми, модди ва маънавии муқарраркардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон қашида мешаванд, ба шарте, ки барои ин вайронкуниҳо аз рӯи қонун ҷавобгарии чинои муқаррар нашуда бошад.

Моддаи 21. Ҷамъиятҳои қасбии тибби

Кормандони тиб ва дорусози мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъсис додани ҷамъиятҳои қасбии тибби ҳуқуқ доранд.

ФАСЛИ ІІІ. ҲУҚУҚУ ВАЗИФАҲОИ ШАҲРВАНДОН ДАР СОҲАИ ҲИФЗИ САЛОМАТИ

Моддаи 22. Ҳуқуқи шаҳрвандон ба ҳифзи саломати, таъмини иҷтимоӣ ҳангоми бемори, маъюби ва гум кардани қобилияти кори (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*)

Шаҳрвандони ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқи ҳифзи саломати даранд. Ба шаҳрвандони ҷумҳурии Тоҷикистон дар муассисаҳои системаи давлатии нигаҳдории тандурусти кӯмаки тиббию санитарии ройгон бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати ҷумҳурии Тоҷикистон расонида мешавад. Дар дигар ҳолатҳо ба шаҳрвандон кӯмаки тиббию санитари дар корхонаҳо ва муассисаҳои системаи давлатии нигаҳдории тандурусти бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҳисоби мабла(и шахсони воқеи ва ё ҳуқуқи расонида мешавад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*)).

Шаҳрвандон ба интихоби озоди муассисаи тибби ва табиб ҳуқуқ доранд.

Шаҳрвандон бо ёрии таъчилии тиббии ҳар муассисаи наздиктарини табобатию пешгирии бемори, сарфи назар аз тобеияти идорави, ҳудуди ва ҳамчунин шакли моликият, мутобики ҳамин қонун ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин карда мешаванд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Тартиби расондани ёрии табобатию пешгирии бемориро дар муассисаҳои давлатии нигаҳдории тандурусти Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон бо салоҳиду майли худ аз хизмати музdnоки муассисаҳои хусусии тибби ва табибони таҷрибакори хусуси, ки мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон

ва бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон кор мекунанд, истифода мебаранд.

Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳангоми бемори, маъюби, гум кардани қобилияти кори мутобики қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъминоти иҷтимои ҳуқуқ доранд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Моддаи 23. Ҳуқуқи шаҳрвандон ба беҳбудии экологи, амнияти санитарию эпидемиологи ва радиатсиони.

Шаҳрвандони ҷумҳурии Тоҷикистон ба беҳбудии экологи, амнияти санитарию эпидемиологи ва радиатсиони ҳуқуқ доранд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Ин ҳуқуқро давлат бо роҳи беҳдошти муҳити мусоиди зист, ки ба аҳволи саломатии наслҳои имрӯзаю оянда таъсири манфи намерасонад, таъмин менамояд.

Моддаи 24. Ҳуқуқи шаҳрвандон ба таъмини дорувори, қӯмаки ортопеди ва протези

(*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*)

Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба гирифтани дорувори, қӯмаки ортопеди ва протези ҳуқуқ доранд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Гурӯҳи шаҳсонеро, ки ба таъминоти имтиёзномаи дорувори, қӯмаки ортопеди ва протези, маснуоти имдоди, асбобҳои шунавои, воситаҳои арзиши табобати ва воситаҳои маҳсуси ҳаракаткуни ҳуқуқ доранд, инчунин шарту шароит ва тартиби таъминоти онҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Моддаи 25. ҳориҷ карда шуд

(*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*)

Моддаи 26. Ҳуқуқи шаҳрвандон ба табобати санаторию курорти, ба истифодаи муассисаҳои солимгардони

Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба истифода кардани муассисаҳои санитарию курорти, хонаҳои истироҳат, муассисаҳои табобатави ва пешгирии бемори, пансионатҳо, базаҳои туристи, иншоотҳои варзиш ва муассисаҳои дигари солимгардони бо тартиби муқарраркардаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ доранд.

Барои табобат мувоғик будан ё набуданро дар ҳамаи курорту санаторияҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Тартиби интихоби тиббии беморон ва равон кардани онҳоро ба табобати курортию санатори Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мувоғиқаи Шӯрои Федератсияи

иттифоқдои касабаи Тоҷикистон муқаррар менамояд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 27. Ҳуқуқи шаҳрвандон ба гирифтани маълумот оиди аҳволи саломати ва омилҳое, ки ба саломати таъсир мерасонанд

Шаҳрвандон ба гирифтани маълумоти зарури оиди аҳволи саломатии худ ва фарзандонашон ҳуқуқ доранд. Агар ин маълумот ба бемор саҳт зарар мерасонида бошад, он аз бемор махфи нигоҳ, дошта мешавад.

Маълумот дар бораи аҳволи саломатии бемор аз тарафи табиби муоина ва табобаткунанда, ҳамчунин мудири шуъба ва сартаби мӯассисаи табобати ва пешгирии бемори, ки дардмандро муоина ва табобат мекунанд, пешниҳод карда мешавад.

Шаҳрвандон оиди пешгири, ташхису табобати бемори, дараҷаи бемории аҳоли, оиди омилҳое, ки ба саломатии онҳо таъсир мерасонанд, аз ҷумла оиди ҳолати мӯжити зист, шароити кору майшат ва истироҳат ба гирифтани маълумот аз мақомот, мӯассисаҳои нигаҳдории тандурусти ва шаҳсони ҳуқуқи сарфи назар аз шакли моликият ҳақ доранд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Моддаи 28. Ҳуқуқи шаҳрвандон ба гирифтани товони зараре, ки ба саломатии онҳо расидааст

Шаҳрвандон ба гирифтани товони зарар, аз ҷумла зарари маънавие, ки давлат, шаҳсони воқеи ва ҳуқуқи, сарфи назар аз шакли моликият ё шаҳсони дигар ба саломатии онҳо расондаанд, мувоғики қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ доранд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Ҷуброни товони зарар тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон гүннаҳкоронро аз ҷавобгарии интизоми, маъмури ё чинои озод намекунад.

Моддаи 29. Ҳуқуқи шаҳрвандон барои гирифтани ёрии тибби, ортопедию протези дар мамлакатҳои дигар

(*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*)

Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон барои гирифтани ёрии тибби ортопедию протези дар мамлакатҳои дигар ҳуқуқ доранд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Мақомоти давлати вазифадоранд аз рӯи ҳулосаи мӯассисаҳои махсусуси тибби оиди зарурати чунин ёри барои гирифтани он бо тартиби муқарраркардаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба эҳтиёҷмандон мусоидат кунанд.

Моддаи 30. Ҳуқуқи шаҳрвандон барои даст кашидан аз муоина ва табобат

(*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*)

Шаҳрвадон ва намояндагони қонуни онҳо ҳақ доранд, дар ҳар марҳила аз муоина ва табобат, ба истиснои занони ҳомила ва ноболифон, ҳамчунин беморхое, ки номгӯи онҳоро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд, даст кашидан кунанд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Барои саркаши кардан аз муоинаву табобат забонхат гирифта мешавад.

Моддаи 31. Ҳуқуқҳои бемор

Бемор ҳангоми мурочиат кардан ба ёрии тибби ва гирифтани он ба инҳо ҳуқуқ дорад;

- ба муносибати эҳтиромона ва башардустонаи кормандони тиб ва хизматгузорон;
- ба интихоби табиб, аз ҷумла табиби оилави ва табобаткунанда, бо ризояти ӯ;
- барои ҳимояи ҳуқуқаш даъват кардани адвокат ё намояндаи қонунии ӯ;
- ба меъёрҳои дигари нисбати шаҳрвандон (беморон) пешбиникардаи ҳамин Қонун.

Моддаи 32. Ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои шаҳрвандони хориҷи, шахсони бетабаа ва гурезагон дар соҳаи ҳифзи саломати дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Шаҳрвандони хориҷи, шахсони бетабаа ва гурезагон дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи саломати тиқи қонунгузори ва дигар санадҳои меъёрии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқу ўҳдадориҳо доранд.

Моддаи 33. Ҳуқуқи модар ба ҳифзи саломати

Модар дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти ғамжори ва ҳимояи мажсуси давлат мебошад. Барои занон шароит муҳайё карда мешавад, ки дар баробари кор кардан модар ҳам бошанд, ҳифзи ҳуқуқи, дастгирии модди ва маънавии модар таъмин карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Ҳифзи сиҳатии модар бо:

- ташкили шабакаи васеи муассисаҳои тибби (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);
- манъи татбиқи межнати зан дар корҳои зеризамини ва ҳамчунин дар корхонаҳои корашон вазнин ва барои саломати зарапорвар;
- кор ёфта додан ба занони ҳомила дар шароите, ки ба ҳусусиятҳои физиологи ва аҳволи саломатии онҳо мувофик аст (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);

- беҳтару гуворо кардани шароити меҳнату майшат;
- андешидани тадбирҳои дигари иҷтимоию иқтисоди ва додани имтиёзоте, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешини кардааст;
- амали гардонидани чораҳои беҳдошти муҳити зист, барҳам додани омилҳои манфии экологи, ки ба (ҳӯҷайраҳои ҷинсии) аҳоли таъсир расонда, боиси таваллуди қӯдакони дардманд ва сусту заиф, бемории рӯзафзуни замон мегарданд;
- кӯмаки давлати ва ҷамъияти ба оила ва тадбирҳои дигар бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Ба ҳар зан дар давраи ҳомиладори, ҳангоми таваллуд ва баъди он дар муассисаҳои системаи давлатии нигаҳдории тандурусти кӯмаки тибби расонида мешавад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Занон дар давраи ҳомиладори ва баъди таваллуди қӯдак бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қӯмакпули ва руҳсатии бамузд ҳуқуқ доранд.

Тавсияномаҳо барои бо кори муносиб таъмин кардани занони ҳомила, ки вазорату идораҳо ҳамроҳи Кумитаи ҷумҳуриявии иттифоқҳои қасабаи даҳлдор ва бо мувофиқаи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳамчунин ҳулосаҳои бо тартиби муқарраргардида додаи муассисаҳои нигаҳдории тандурусти барои маъмурияти корхонаю муассиса ва ташкилотҳо, қатъи назар аз шакли моликият, ҳатми мебошанд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Ба зан ҳуқуқ дода мешавад, ки масъалаи модар шуданашро худаш ҳал қунад.

Бо ҳоҳиши зан ҷиҳати ҳифзи саломатиаш усулу воситаҳои ҳозиразамони зидди ҳомиладори истифода бурдан мумкин аст, ки онҳо ҳомилашавии номатлуби ўро пешгири менамоянд. Тартиби татбиқи усулу воситаҳои зидди ҳомилашавиро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Барои зан бо роҳи тибби (чарроҳи) безурриёткуни мувофиқи ризояти ҳаттии ҳамсарон ҳамчун усули пешгирии доимии ҳомилашави ва барои зани бешавҳар, ихтиёри дар асоси забонхаташ сурат гирифта метавонад.

Рӯйхати нишондиҳандаҳо ва тартиби бо роҳи тибби (чарроҳи) безурриётгардониро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Ғайриқонуни бо роҳи тибби (чарроҳи) безурриёткуни мавриди ҷавобгарии ҷиноии муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор дода мешавад.

Қатъи сунъии ҳомиладори, аз чумла аз рӯи нишондиҳандаҳои иҷтимоӣ ва тибби, бо ҳоҳиши зан дар давраи ҳомиладорие, ки Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мувофиқати Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар кардааст, амали гардонида мешавад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Рӯйхати нишондиҳандаҳои тибби барои қатъи сунъии ҳомиладори аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва рӯйхати нишондиҳандаҳои иҷтимоӣ бо низомномаи тасдиқнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Тартиби гузаронидани ҷарроҳии қатъи сунъии ҳомиладори аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Гузаронидани қатъи ғайриқонуни ҳомиладори мавриди ҷавобгарии ҷинои, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар кардааст, қарор мегирад.

Масъалаҳои вобаста ба солими репродуктиви ва ҳуқуқҳои репродуктиви бо қонуни ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи солими репродуктиви ва ҳуқуқҳои репродуктиви" танзим карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Моддаи 34. Ҳуқуқи кӯдакон ба ҳифзи саломати

Давлат ҳуқуқи манфиатҳои кӯдаконро ҳифз менамояд ҳуқуқи онҳоро ба шароити зиндаги, ки барои такомули ҷисмонӣ, зехни, маънави, ахлоқию иҷтимоӣ заруранд, таъмин мекунад.

Мақомоти ҳокимияти иҷроия, шахсони ҳуқуқи, сарфи назар аз шакли моликият, шабакаи васеи муассисаҳои тибби ва кӯдаконаро инкишоф медиҳанд, барои оғияту саломатии кӯдакони ин муассисаҳо масъуланд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Кӯдакон бояд давра ба давра ҳатман муоинai тибби шаванд ва таҳти мушоҳидаи доимии диспансери бошанд. Бар зидди бемориҳое, ки бо доруҳои (ваксинаҳои) бо тартиби муқарраргардида иҷозат дода шуда пешгири карда мешаванд, эм карда шаванд. Тартиби гузаронидани муоинai тибби, мушоҳидаи доимии диспансери ва вакти эмқуниро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намуда, мақомоту муассисаҳои нигаҳдории тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон амали мегардонанд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Кӯдакони мубталои иллатҳои ҷисмонӣ ва ё рӯҳи ба ёрии тиббию иҷтимоӣ ҳуқуқ доранд ва онҳо бо ҳоҳиши падару модарон, васиёну сарпарастон дар кӯдакистонҳои маҳсус, мактаб-интернат, хонаи бачагон ва хонаи-интернатҳои кӯдакон аз ҳисоби давлат тарбия ёфта метавонанд. Рӯйхати нишондиҳандаҳо ва зиддинишондиҳандаҳои тиббию

иҷтимоиро барои ҷойгир кардани ин кӯдакон ба муассисаҳои мазкур Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати меҳнат, муҳочирият ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон якҷоя муқаррар менамоянд (*Қонуни ҶТ аз 22.04.2003 № 19, аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Агар кӯдакони бемор дар беморхона табобат ёбанд, ба модар (падар) ё шахси дигари бевосита ба кӯдак нигоҳубинкунанда имконият дода мешвад, ки ҳамроҳи кӯдак дар ин муассисаи табобати буда, ба ўни нигоҳубин намояд ва ба ин шахс бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон кӯмакпулии даҳлдор дода мешавад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Тартиби дар муассисаҳои табобати барои нигоҳубини кӯдакони бемор мондани ин шахсонро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Дар сурати набудани нишондиҳандаҷое, ки кӯдаки бемор бояд дар беморхона табобат ёбад ё набудани имконияти ба беморхона хобондани ин кӯдак модар (дигар аъзои оила) ё шахси дигаре, ки ба кӯдак бевосита нигоҳубин мекунад, дар давраи табобат ёфтани кӯдак дар амбулатория бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон аз кор озод карда, барои нигоҳубини кӯдаки бемор ба кӯмакпули дода мешавад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Гурӯҳи кӯдакони вобаста ба синну сол ва дараҷаи касали, ки дар шароити амбулаторияви табобат мегиранд, аз руи нусхай (ретсепти) табиб бо тартиби муқарраркардаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дорую дармони бепул ё бо имтиёз таъмин карда мешаванд.

Кӯдакон ба табобат санаторию курорти ҳукуқ доранд. Ҷоиз ва ноҷоизии нишондиҳандаҳо, тартиби интихоб ва ба табобати санаторию курорти фиристодани кӯдаконро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Кӯдакон бо роҳҳати табобати санаторию курорти бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин карда мешавад.

Барои саркаши кардан аз ичрои вазифаҳои нигоҳубин, тарбия ва ҳифзи саломатии кӯдакон дар оила муомилаи сангдилона бо онҳо, ки ба саломатиашон зарар мерасонад, кас ба ҷавобгарии муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон кашида мешавад.

Моддаи 35. Додани хун ва ҷузъҳои он

Асоси ҳукуқии хундиҳи ва ҷузъҳои он дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи додани хун ва ҷузъҳои он" муайян карда шудааст.

Моддаи 36. Шарту шароит ва тартиби бурида гирифтани пайвастани узву бофтаҳои бадани одам

Узву бофтаҳои бадани одами зинда ё часадро танҳо аз рӯи хулосаи комиссияи мутахассисон ва бо розигии бемор (vasiён, падару модари ноболифон) ва донор барои пайвастан бурида гирифтани (трансплантатсия) мумкин аст.

Узву бофтаҳои бадани донори зиндаро танҳо дар ҳолате бурида гирифтани мумкин аст, ки аз ин ба ӯ мувофиқи хулосаи машварати табибони мутахассис зарари калон нарасад.

Узву бофтаҳои баданро фақат бо розигии донори зинда ё хешу табори марҳум (часад) ва бо забонхати бемор, аз они ноболифонро бошад, бо розигии падару модар ё васиёну сарпарасторони онҳо кор фармудан мумкин аст.

Ҳар шаҳрванди синнааш ба 18 расида, донори узву бофтаҳои бадеи шуда метавонад.

Зурон бурида гирифтани узву бофтаҳои бадан ва кор фармудани онҳо манъ аст. Тартиби бурида гирифтани узви бофтаҳои бадани кас ва ба бадани каси дигар пайвастани онҳоро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Мояи ҳариду фурӯш ва муомилоти тичорати будани узву бофтаҳои бадани одам манъ аст. Шахсоне, ки дар ин муомилоти тичорати, ҳариду фурӯши узву бофтаҳои бадани одам ширкат меварзанд, мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарии чинои кашида мешаванд.

Моддаи 37. Ҳуқуқи донор ба ҷуброни товон ва қӯмаки иҷтимои

Агар ба донор аз ичрои вазифааш зарар расад ӯ ба ҷуброни товони зара ва қӯмаки иҷтимои ва агар ҳалок шавад ҳамсару фарзандон, падару модар ё шахсе, ки дар таъминоти ӯст, мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷуброни товон ва қӯмаки иҷтимои ҳуқуқ доранд.

Моддаи 38. Ҳомиладоркуни сунъи (экстракорпорали) ва қӯҷонидани ҷанин

Занро бо розигии ҳамсарони баникоҳ сунъи ҳомиладор кардан, ҷанинро ба бачадонаш қӯҷонидан мумкин аст (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Муассисаҳои нигаҳдории тандурусти риояи маҳфияти донори ва ошкор накардани маҳфияти ҷарроҳии ҳомиладоркуни сунъи ё қӯҷонидани ҷанинро таъмин мекунанд ва барои он мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон масъулият доранд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Тартибу шарти донори, ҳомиладоркуни сунъи кӯчонидани чаниро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Хуқуки вазифаҳои падару модар нисбати фарзандоне, ки баъди ҷарроҳии ҳомиладоркуни сунъи ё кӯчонидани чанин таваллуд ёфтаанд, Кодекси оила ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуки Ҷумҳурии Тоҷикистон таъзим гардонида мешаванд (*Қонуни ҶТ аз 22.04.2003 № 19, аз 28.02.2004 № 13*).

Моддаи 39. Вазифаи шаҳрвандон оиди риояи қонуни ҳифзи саломатии аҳоли

Шаҳрвандон вазифадоранд, ки қонуни ҳифзи саломатии аҳолиро риоя кунанд, саломатии худ, саломатии аҳоли оила ва одамони гирду атрофро эҳтиёт намоянд.

Моддаи 39(1). ӯҳдадориҳои шаҳсони никоҳшаванда оид ба гузаштани муоинаи тиббии ҳатмӣ

(*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*)

Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳрвандони хориҷӣ ва шаҳсони бешаҳрванд, ки ақди никоҳ мебанданд, аз муоинаи тиббии ҳатмӣ дар муассисаҳои давлатии соҳаи тандурустии маҷалли зист ё истикомати доимӣ ба таври ройгон мегузаранд. *Қоидаҳои* гузаронидани муоинаи тиббии ҳатмии шаҳсони никоҳшавандаро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдик менамояд (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 40. Вазифаи шаҳрвандон оиди риояи дастурҳои тибби

Шаҳрвандон вазифадоранд барои пешгирии бемориҳо сирояткунанда дастури тиббиро оиди муоинаи флюорографи, эмқуни ва муоинаи тибби дар мӯжлати муқаррарнамудаи мақомоту муассисаҳои нигаҳдории тандурусти ба ҷо оваранд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Шаҳсоне, ки дар беморхона табобат мешаванд, бояд тартиботи ҷории муассисаҳои тиббиро риоя намоянд.

Шаҳсоне, ки дар шароити амбулаторияви табобат мешаванд, бояд дастури табиби табобаткунандаро ба ҷо оваранд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Иҷро накарданни дастуру таъиноти табиби табобаткунанда маънои аз табобат саркаши намуданро дорад ва барои ин беморон (парасторон, васиён ва падару модари ноболиғон) мувофиқи қонунтузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгари кашида мешаванд.

Моддаи 41. Вазифаи шаҳрвандон барои ғамҳори кардан дар бораи саломатии кӯдакон

Шаҳрвандон вазифадоранд дар бораи саломатии кӯдакон, такомули ҷисмонию рӯҳи ва ахлоқии онҳо ғамҳори намоянд, кӯдаконро дар рӯҳи ҳулку одати тарзи ҳаёти солим тарбия қунанд.

Занони ҳомила вазифадоранд, ки сари вакт дар муассисаҳои кӯмаки аввалияи тиббии санитари ва ё маслиҳатхонаҳои занона дар қайди тибби истода, тавсияҳои мутахассисони тибро оид ба ташхису табобат ва таваллуди бехатар риоя намоянд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Падару модарон вазифадоранд қоидаҳоеро, ки ба таваллуди кӯдаки солим мусоидат менамоянд, риоя қунанд, баъди таваллуди кӯдак дастури табибро ба ҷо оваранд.

Моддаи 42. Вазифаҳои шаҳрвандони мубталои бемориҳои сил, ҷузом (лепра), Аломати норасоии масунияти бадан (АНМБ), таносули ва дигар бемориҳои ҳавфнок

(*Қонуни ҟТ аз 28.02.2004 № 13*)

Шаҳрвандони мубталои бемориҳои сил, ҷузом (лепра), Аломати норасоии масунияти бадан (АНМБ), таносули ва дигар бемориҳои ҳавфнок вазифадоранд, бо талаби муассисаҳои тибби муоина шаванд ва худро табобат қунанд (*Қонуни ҟТ аз 28.02.2004 № 13*).

Агар шаҳрвандон аз муоина ва табобат саркаши намоянд, онҳо ба қасалхона маҷбуран оваронда, бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ташхис ва табобат карда мешаванд.

Асос ва тартиби ба табобати маҷбури равона намудани шаҳрвандон бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим гардонида мешавад.

Моддаи 43. Вазифаи шаҳсони мансабдор, шаҳрвандон барои мусоидат ба кормандони тиб дар расонидани ёрии табобати пешгирии бемориҳо

Барои таъсис додани муассисаҳои тибби дар корхонаю муассисаҳо ва ташкилотҳо маъмурият вазифадор аст бинову нақлиёти зарури чудо намояд, ва ҳамчунин ба кормандони тиб дар иҷрои вазифаҳои қасбиашон ёри расонад.

Роҳбарон, шаҳсони дигари мансабдор ва шаҳсони ҳуқуқи, сарфи назар аз шакли моликият, вазифадоранд, ки ба кормандони тиб нақлиёту воситаҳои алоҳа ва дигар чизҳои зарури дода барои ба шаҳрвандон ёрии таъчилии тибби расонидани онҳо мусоидат намоянд.

Шаҳрвандон вазифадоранд дар ҳолатҳо ба ҳаёти бемор таҳдид кардани хатар барои бо нақлиёт ба қасалхона бурдан ва мадади тибби расондан кӯмак намоянд.

ФАСЛИ IV. БА МУАССИСАҲОИ ДАВЛАТИИ СИСТЕМАИ НИГАҲДОРИИ ТАНДУРУСТИ ЧУДО КАРДАНИ МАБЛАҒ

Моддаи 44. Манбаъҳои ба муассисаҳои системаи давлатии нигаҳдории тандурусти чудо кардани маблағ

Манбаъҳои чудо кардани маблағ барои системаи давлатии нигаҳдории тандурусти ниҳоанд:

- маблағи буҷетҳои ҳамаи сатҳҳо, ки аз рӯи меъёру ҳисобҳои иқтисоди чудо карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);
- маблағи фондҳои мақсаднок, ки барои ҳифзи саломатии шаҳрвандон пешбини шудааст;
- маблағгузории асъори аз фондҳои асъори ҷумхурияви, маҷалли ва дигар фондҳои асъор;
- маблағҳое, ки дар натиҷаи қонеъгардонии даъвои мақомоти тандурусти нисбати шахсони воеи ва ҳуқуқи, сарфи назар аз шакли моликияти воеъ дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷуброни ҳарочот барои тадбирҳои табобатию солимгардони дар ҳолатҳои садама ё вайронкунии равишҳои технологи, олудашавии муҳити атроф, вайронкунии меъёрҳо ва қоидаҳои санитари, ки боиси бадшави ё аз байн рафтани саломатии шаҳрвандон гардидаанд, ба даст оварда шудаанд;
- маблағҳое, ки муассисаҳои нигаҳдории тандурусти дар натиҷаи фаъолияти соҳибкори ё фаъолияти дигари ғайрибӯчети, ки муҳолифи Қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон намебошанд, ба даст овардаанд;
- кредитҳои бонки;
- маблағҷудокуни аз фоидаи корхонаҳо, ташкилотҳо, ки дар ихтиёри онҳо боки мемонад. Пардохтҳои эҳсонкори ва хайрияҳои ташкилотҳо, корхонаҳо сарфи назар аз моликият, шаҳрвандон, аз ҷумла шаҳрвандони давлатҳои дигар (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);
- дигар манбаъҳое, ки истифодаи онҳо хилофи қонун Тоҷикистон намебошад.

Моддаи 45. Истифодаи зажираҳои молиявии системаи нигаҳдории давлатии тандурусти

Зажираҳои молиявии системаи нигаҳдории давлатии тандурусти ба ин мақсадҳо равона карда мешаванд:

- таъминот ва тараққии муассисаҳои нигаҳдории давлатии тандурусти;
- амали намудани чораҳои пешгири аз бемориҳо, зидди эпидемики, ташхису табобат;
- барномаҳои мақсадноки тандурусти;
- соҳтмон ва тараққии бунёди моддию техникии тандурустии давлати;

- тайёр намудани кадрҳои амали ва илмию педагоги системаи нигаҳдории давлатии тандурусти ва баланд бардоштани ихтисоси онҳо;
- илми тибби;
- пешгири ва аз байн бурдани эпидемияҳо, бемориҳои сирояткунанда ва дигар бемориҳои оммави;
- дигар мақсадхое, ки бо харочоти ба тандурусти пешбинишуда вобастаги доранд.

Моддаи 46. Андозаи пулчудокуни аз бучет барои нигаҳдории давлатии тандурусти

Андозаи пулчудокуни барои муассисаҳои системаи давлатии нигаҳдории тандурустии ҷумҳури, Вилояти Муҳтори Кӯҳистони Бадаҳшон, дар савияҳои вилоят, шаҳр ва ноҳия мувофиқан аз тарафи Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва маҷлисҳои маҳаллии вакилони ҳалқ ҳангоми тасдиқ намудани бучетҳои ҷумҳури ва маҳалли муайян карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 22.04.2003 № 19*).

Моддаи 47. Суғуртаи тибии шаҳрвандон

Суғуртаи тибби як шакли ҳимояи иҷтимоии манфиатҳои аҳоли дар ҳифзи саломати мебошад. Тартиби суғуртаи тибии шаҳрвандон тавассути қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

Моддаи 48. Шайридавлатигардони ва хусусикунонии объектҳои нигаҳдории тандурусти

Шайридавлатигардони ва хусусикунонии объектҳои нигаҳдории тандурусти бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

ФАСЛИ V. ФАҶОЛИЯТИ МУАССИСАҲО ВА МАҚОМОТИ СИСТЕМАИ ДАВЛАТИИ НИГАҲДОРИИ ТАНДУРУСТИ

Моддаи 49. Таъмини беҳдошти экологи, амнияти санитарию эпидемиологи ва радиатсиони аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон

(*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*)

Беҳдошти экологи, санитарию эпидемиологи ва бехатарии радиатсионии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо амали намудани маҷмӯи тадбирҳои санитарию гигиени, санитарию зиддиэпидемиологи, зиддирадиатсиони ва системаи назорати давлати, ки тавассути қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим мегарданд, таъмин карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Моддаи 50. Кўмаки тиббию санитари. Системаи муассисаҳое, кўмаки тиббию санитари мерасонанд.

Кўмаки тиббию санитари - маҷмӯи чорабиниҳои тиббию санитари мебошад, ки барои ҳифз, мустажкам ва барқарор намудани саломатии шаҳрвандон равона карда, шудаанд.

Кўмаки тиббию санитари ба аҳоли ба воситаи корхона ва муассисаҳои системаи давлатии нигаҳдории тандурусти, инчунин ба воситаи ташкилотҳои хусусии тибби ва шахсони воқеи маш(ули амалияи хусусии тибби мутобиқи қонунгузории ҷумҳурии Тоҷикистон, ки номѓӯи онжоро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд, расонида мешавад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Иқтидор ва навъи муассисаҳои ҷумҳуриявии табобатию пешгирии бемориҳои системаи давлатии нигаҳдории тандурустиро Вазорати нигаҳдории тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва иқтидору навъи муассисаҳои табобатию пешгирии бемориҳои маҳаллиро мақомоти ҳокимияти иҷроияи маҳалли бо пешниҳоди мақомоти (муассисаҳои) даждори нигаҳдории тандурусти, ки бо Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқа шудааст, муқаррар менамоянд (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 51. Ҳукуқи муассисаҳои давлатии табобатию пешгирии бемориҳо

Муассисаҳои давлатии табобатию пешгирии бемориҳо ҳукуқ доранд:

- соҳтори ташкили ва штати ҳудро мутобиқи сиёсати ягонаи давлати дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли ва нигаҳдории тандурусти такя ва тасдиқ кунанд, шакли ҳочагидори ва ташкили пардоҳти музди меҳнатро дар доираи фонди муқарраргардидаи музди меҳнат мустақилона интихоб намоянд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);

- аз ҳамаи ҳукуқҳои шахси ҳукуқи мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода баранд.

- шаҳрвандонро бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати ҷумҳурии Тоҷикистон бо кўмаки тиббию санитарии ройгон таъмин намоянд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);

- метавонанд ба шахсони воқеи ва ҳукуқи бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати ҷумҳурии Тоҷикистон хизматрасонии тиббию санитарии пулакиро ташкил намоянд, инчунин бо дигар фаъолияти соҳибкори, ки ба қонунгузории ҷумҳурии Тоҷикистон мухолифат надорад, маш(ул шаванд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*);

Моддаи 52. Вазифаҳои муассисаҳои табобатию пешгирии бемориҳо

Муассисаҳои давлатии табобатию пешгирии бемориҳо вазифадоранд инҳоро таъмин намоянд;

- дастрасии қўмаки тиббию санитари ба аҳоли мутобиқи меъёрҳои ҳамин қонун ва дигар қонунҳои чумхурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли ва нигаҳдории тандурусти (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*) ;

- омодаги барои кор дар шароити ғайриодди;
- расонидани ёрии таъчилии тибби;
- амали намудани тадбирҳои маҳсуси тибби оид ба пешгири, ташхис ва табобати бемориҳое, ки барои атрофиён хатарнок аст;
- риоя намудани тартиботи санитарию гитиени, зиддиэпидеми;
- ҳамкори ва идомат бо дигар муассисаҳои нигаҳдории тандурусти;
- таблиғи тарзи ҳаёти солим ва тарбияи санитарию гигиении аҳоли;
- ҳамкори бо мақомоти корҳои доҳили, комиссариатҳои ҳарби, мақомоти таъминоти иҷтимиоӣ, комиссияҳои экспертии табобатию меҳнати, муассисаҳои саноати, таълими, савдо, кишоварзи ва дигар муассисаҳою корхонаҳо ва ташкилотҳо.

Ин вазифаҳо ба муассисаҳои ғайридавлатии табобатию пешгирии бемориҳо, ки фаъолияти худро дар асоси шаклҳои пардохти мустақим, шартномави, қарордоди ва дигар шаклҳои пардохти хизматрасони амали менамоянӣ, низ даҳл доранд.

Моддаи 53. Тадбирҳои маҳсуси пешгирии бемориҳое, ки барои атрофиён хатарнок аст

Мақомот ва муассисаҳои нигаҳдории тандурусти, инчунин кормандони тибби тадбирҳои маҳсуси пешгири, ки ошкорсозии (аз ҷумла сирри) бемориҳоеро, ки барои атрофиён хатарнок аст (бемориҳои сил рӯҳи ва венерики, маҳав, Аломати норасони масунияти бадан (АНМБ), карантини ва дигар бемориҳои сирояткунанда), амали менамоянӣ.

Тартиби амали намудани тадбирҳои маҳсуси пешгирии ин бемориҳо, ки барои атрофиён хатарноканд, аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимиоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 54. Тартиби даҳолати ҷарроҳи, гузаронидани хун ва ҷузъҳои он ва истифодаи усуљҳои мураккаби ташхис

(*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*)

Амалиёти ҷарроҳи, гузаронидани хун ва ҷузъҳои он, усуљҳои мураккаби ташхис бо розигии хаттии беморон, дар мавриди беморони дар ҳолати бежушбуда, ба синни ҳаждаҳсолаги норасида, беморони рӯҳи бошанд, бо розигии, волидайн, васи, парасторон ва хешовандони наздики онҳо истифода бурда мешавад. Розиги метавонад

бозхонда шавад, ба истиснои ҳолатхое, ки табибон аллакай ба дахолати тибби оғоз карда бошанд ва қатъи он бинобар хатар ба ҳаёт ва саломатии шахси мазкур ғайри имкон бошад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Дар ҳолатхое, ки таъхири дахолати чарроҳи, гузаронидани хун ва ҷузъҳои он, истифодай усули мураккаби ташхис ба ҳаёти бемор хатар дошта ва аз шахсони номбурда гирифтани розиги имкон надошта бошад, қарор аз тарафи табиб ё комиссияи тибби қабул карда мешавад. Феҳристи усулҳои мураккаби ташхисро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад (*Қонуни ҟТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 55. Гузаронидани таҷрибаҳои клиники ва тиббию биологи, истифодай усулҳои нави ташхис ва табобат

Таҷрибаҳои клиники ва тиббию биологи, чун қоида, ба ҳайвонот татбик мегарданд, нисбати инсон бошад – бо розигии хаттии вай ва иҷозати маҳсуси Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешаванд. Таҷриба дар ҳар марҳила бо талаби шахсе, ки мавриди таҷриба аст ва дар ҳолатҳои ба амал омадани хатар ба саломатии вай қатъ шуда метавонад (*Қонуни ҟТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Дар амалияни нигаҳдории тандурусти усулҳои пешгири, ташхис, табобат, воситаҳои дору, давоҳои масунияти биологи ва воситаҳои дезинфексия, технолотияи тибби, ки истифодай онҳо ба тартиби муқарраршуда иҷозат дода шудааст, ба кор бурда мешаванд. Тартиби гузаронидани таҷрибаҳои клиники ва тиббию биологи, истифодай усулҳои нави ташхис ва табобатро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад (*Қонуни ҟТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 56. Баҳодиҳии сифати ёрии тибби ба аҳоли

(Қонуни ҟТ аз 28.02.2004 № 13)

Баҳодиҳии сифати ёрии тибби ба аҳоли дар муассисаҳои нигаҳдории тандурусти дар асоси меъёрҳои сифат, ки аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ҳар марҳалаи ташкили ёрии тибби ба аҳоли ба таври мушахҳас муқаррар карда метавонанд, сурат мегирад (*Қонуни ҟТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 57. Муайянкуни лаҳзаи фавт. Манъи эвтаназия

Муайянкуни фавт аз тарафи табиб, дар набудани табиб аз тарафи кормандони миёнаи тибби гузаронида мешавад.

Меъёр ва тартиби муайянкуни лаҳзаи фавти инсон, қатъи чораҳои реаниматсиони тавассути муқаррароте, ки Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мувофиқаи Вазорати

адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ намудааст, муқаррар қарда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Ба кормандони тибби амали намудани эвтаназия - қонеъукунонии хоҳиши бемор дар бобати тезонидани марги вай бо ягон амал ё восита, аз ҷумла, бо қатъ намудани чораҳои сунъии нигоҳдории ҳаёташ манъ аст.

Шахсе, ки қасдан беморро ба эвтаназия водор месозад ва (ё) эвтаназияро амали менамояд, мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди ҷавобгарии иҷтимоӣ қарор мегирад.

Моддаи 58. Тартиби кӯшодани часад

Тартиби кӯшодани часад аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мувофиқаи Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 59. Инъоми анатоми

Инъоми анатоми ба воситай васияти инъомкунанда сурат гирифта метавонад ва баъди марги вай амали мегардад. Васият дар бораи инъоми анатоми аз тарафи инъомкунанда бекор карда шуда метавонад. Ҳешовандон метавонанд нисбати васиятнома ба воситай суд даъво кунанд.

Маълумотро дар бораи инъоми анатоми фош кардан мумким нест.

Моддаи 60. Расонидани кӯмаки тиббию санитари ба шаҳрвандоне, ки бо тарбияи ҷисмонию варзиш машғуланд

Расонидани кӯмаки тиббию санитари ба шаҳрвандоне, ки бо тарбияи ҷисмонию варзиш машғуланд, ба воситай муассисаҳои маҳсус гардонидашуда ва дигар муассисаҳои табобатию пешгирии бемориҷо ба тартибе, ки Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудааст, сурат мегирад (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Мақомоти назорати давлатии санитарию эпидемиологи ба ҳолати биноҳо ва ҷойхое, ки барои машғулият бо тарбияи ҷисмонию варзиш истифода бурда мешаванд, назорат мекунанд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Моддаи 61. Таъмини занони ҳомиладор ва навзодон бо ёрии тибби

Ёрии тибби ба занони ҳомиладор ва навзодон тавассути муассисаҳо ёрии аввалияи тиббию санитари, bemorxonaҳо ва муассисаҳои маҳсуси тибби ва дигар муассисаҳои нигаҳдории тандурусти таъмин карда мешавад.

Муассисаҳои тандурусти занонро дар давраи ҳомиладори тибқи тартиби муқаррарнамудаи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти мушоҳидай тибби қарор медиҳанд ба шумули додани машварати тиббиу генетики ва додани машварат дар соҳаи танзими оила, ёрии тибби ҳангоми таваллуд ва кӯмаки тиббиу санитари пешгирии бемори ба модар ва кӯдаки навзод. Занони ҳомиладор, волидайнин навзод ё шахсони онҳоро ивазкунанда бояд сари вакът барои кӯмаки тиббиу санитари муроҷиат кунанд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 62. Таълими кӯдакон ва наврасон бо кӯмаки тиббиу санитари

(*Қонуни ҟТ аз 28.02.2004 № 13*)

Кӯмаки тиббиу санитари ба кӯдакон ва наврасон тавассути муассисаҳои кӯмаки аввалини тиббиу санитари ва хадамоти бистариқунони, дигар муассисаҳои даҳлдори нигаҳдории тандурусти мутобики санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин карда мешаванд. Тартиби назорати диспансерии кӯдакон ва наврасонро Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд (*Қонуни ҟТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Кормандони тибби вазифадоранд ба волидайн (шахсони онҳоро ивазкунанда) доир ба масъалаҳои пешгирии бемориҳо, бемориҳои кӯдакон, тарзу усулҳои табобат ахборот диҳанд.

Ба кӯдаконе, ки дар тарбияи муассисаҳои бачагон қарор доранд ва дар мактабҳо меҳонанд, барои нигоҳдори ва мустаҷкам намудани саломатиашон ва тарбияи гигиени шароити зарури муҳайё карда мешавад. Машғулиятҳои таълимму меҳнати, инчунин тартиботи намунавии машғулиятҳои кӯдакон ва наврасон бо маслиҳати Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад (*Қонуни ҟТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Назорат ба ҳифзи саломатии кӯдакон ва наврасон, гузаронидани чорабиниҳои солимгардони дар муассисаҳои бачагон ва мактабҳо аз тарафи мақомот ва муассисаҳои нигаҳдории тандурустӣ ҳамроҳи мақомот ва муассисаҳои маориф ба рӯи монда мешавад. Тартиби ташкили кӯмаки тиббиу санитари пешгирии бемориҳо дар мактабҳо ва муассисаҳои томактабии бачагон аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад (*Қонуни ҟТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 63. Назорат ба таълими меҳнатию истеҳсоли ва шароити меҳнатию истеҳсоли ва шароити меҳнати наврасон

Таъмини меҳнатии наврасон аз рӯи он ихтисосҳое иҷозат дода мешавад, ки ба синну сол, инкишофи ҷисмонӣ, ақли ва ажволи саломатии онҳо мувоғиқат мекунанд. Таълими меҳнати ва истеҳсолии

наврасон таҳти назорати тибии доими сурат мегирад, Назорат ба шароити меҳнатии бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқарраркардашудаи наврасон, инчунин гузаронидани чорабинихои маҳсус, ки барои пешгирии садама ва бемории наврасон равона карда шудаанд, аз тарафи мақомоти (муассисаҳои) назорати санитари ва муассисаҳои табобатию пвширии бемориҳо якҷоя бо мақомоти маориф, ташкилотҳои иттифоқҳои касаба ва дигар ташкилотҳои ҷамъияти анҷом дода мешавад.

Моддаи 64. Муоинаи тибии ҳатмии наврасон

Ба мақсади амали намудани назорати мунтазами вазъи саломати ва инкишофи ҷисмонии наврасон ба кор қабул намудани онҳо баъди муоинаи пешакии тибби сурат мегирад.

Баъдан то ба синни 18 солаги расидан наврасон бояд ҳар сол камаш як бор аз муоинаи ҳатмии тибби гузаранд. Наврасон бояд аз бемориҳои ба воситаи эмқуни пешгиришаванд бо тартибе, ки Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар кардааст, ҳифз карда шаванд (*Қонуни ҖТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 65. Чорабинихо оид ба ҳифзи саломатии рӯҳи ҷисмонии шаҳрвандон

(*Қонуни ҖТ аз 28.02.2004 № 13*)

Ба мақсади ҳифзи саломатии рӯҳи ҷисмонии шаҳрвандон, пешгирии авчи бемориҳои рӯҳи ва ҷисмони дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронидани машғулиятҳои оммавии рӯҳи терапевти дар толорҳо (лексияҳо, сӯҳбатҳо) инчунин ба ин мақсадҳо истифода бурдани воситаҳои ахбори омма мумкин нест (*Қонуни ҖТ аз 28.02.2004 № 13*).

Моддаи 66. Расонидани ёрии тибби ба шахсоне, ки дастгир шудаанд, дар ҳабсхона мебошанд, дар маҳалҳои маҳруми аз озоди ё ҳабси маъмури адой ҷазо менамоянд

Шахсоне, ки боздошт шудаанд, дар ҳабсхона мебошанд, дар маҳалҳои маҳрумият аз озоди ё дар ҳабси маъмури адой ҷазо менамоянд аз ҷумла дар мавридиҳои зарури, дар муассисаҳои системи давлатии нигаҳдории тандурусти барои гирифтани ёрии тибби ҳукуқ доранд.

Занони ҳомиладор, занон ҳангоми таваллуд ва дар давраи баъди таваллуд ба ёрии маҳсус, аз ҷумла дар таваллудҳонаҳо, ҳукуқ доранд.

Тартиби расонидани ёрии тибби ба шахсоне, ки дар ҳабс мебошанд, дар маҳалҳои маҳрумият аз озоди ҷазоро адой мекунанд ё ҳабси маъмури қарор доранд, тавассути қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, санадҳои меъёрии Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии

Тоҷикистон муқаррар карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13, аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 67. Расонидани кӯмаки тиббию санитари ба шахсони гирифтори бемориҳои венерики ва Аломати норасоии масунияти бадан (АНМБ)

Бо пешниҳоди мақомот ва муассисаҳои нигаҳдории тандурусти барои сари вакт ошкор ва табобат намудани шахсони гирифтори бемориҳои венерики ва Аломати норасоии масунияти бадан (АНМБ) аз ҷониби мақомоти ҳокимияти иҷроия дар маҷалҳо (ҳукуматҳо) лабораторияҳои маҳсус, кабинетҳо, аз ҷумла барои табобати маҳрамона, беморхона ва диспансерҳо ташкил карда мешаванд. Дар сурати саркашии шаҳс аз табобати ихтиёри ҷораҳои маҷбури татбиқ карда мешавад. Шахсоне, ки аз омадан барои муоина ва табобат саркаши менамоянд, инчунин бемориҳои венерики ва Аломати норасоии масунияти бадан (АНМБ)-ро паҳн мекунанд, мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди ҷавобгари қарор мегиранд.

Ҳуқуқҳои шаҳрвандони бемори Аломати норасоии масунияти бадан (АНМБ) тавассути қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳифз карда мешавад.

Моддаи 68. Расонидани кӯмаки тиббию санитари ба беморони сил

Беморони сил мавриди мушоҳиди диспансери ва табобати ҳатми қарор дода мешаванд, бо доруҷ давои бепули зидди сил, табобати санаторию қурорти ва рафту омади бепул ба маҳалли табобат таъмин мегарданд, аз имтиёзоте, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбини кардааст, истифода мебаранд.

Табобат дар шароити муассисаҳои маҳсуси бемориҳо барои шахсоне, ки пеш ба бемории сил гирифтор шуда, барангезандай бемориро ба атроф паҳн мекунанд, ҳатми мебошанд.

Беморони сил, ки барангезандай бемориро ба атроф паҳн мекунанд, мувофиқи қонунҳои амалкунандай Ҷумҳурии Тоҷикистон бо манзил таъмин карда мешаванд.

Моддаи 69. Расондани кӯмаки тиббию санитари ба шахсони гирифтори бемориҳои рӯҳи

Асос ва тартиби расонидани кӯмаки тиббию санитари ба шахсони гирифтори бемории рӯҳи ва барқароркуни оғияти онҳо тавассути қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим мегардад.

Моддаи 70. Расонидани кӯмаки тиббию санитари иҷтимиои ба аҳоли

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон сиёсати давлати оид ба расонидани кӯмаки тиббию санитари иҷтимиои ба аҳоли амали карда мешавад.

Кўмаки тиббию санитари ичтимои ва системаи тадбирҳо оид ба таъсис ва тараққи додани шабакаи муассисаҳои навъи тиббию ичтимои, додани имтиёзоти манзилию майши, аз тарафи ҳамаи шахсони ҳуқуқи сарфи назар аз шакли моликият ичро кардани тавсияҳо оид ба солимгардонии аҳоли кор, ташкили тартиби оқилонаи меҳнат ва ғизохӯри иборат аст.

Кўмаки тиббию санитари ичтимои ба шаҳрвандони гирифтори бемориҳои хусусияти ичтимои дошта ба тартибе, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мувоғики қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудааст, расонида мешавад.

Намудҳо ва андозаи кўмаки тиббию санитари ичтимои, ки ба шаҳрвандони гирифтори бемориҳои хусусияти ичтимои дошта расонида мешавад, аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи ичтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон якҷоя бо вазоратҳо ва идораҳои манфиатдор муқаррар карда мешаванд (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Феҳрист ва намудҳои имтиёзот оид ба расонидани кўмаки тиббию санитари ичтимои ба шаҳрвандони гирифтори бемориҳои хусусияти ичтимоиро қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Моддаи 71. Расонидани кўмаки тиббию санитари ба нашъамандон, заҳрманди ва майзадагон

(*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*)

Шахсони гирифтори бемории нашъаманди, заҳрманди ва майзадаги вазифадоранд, дар муассисаҳои табобатию пешгирии бемориҳои нигаҳдории тандурусти табобат шаванд. Бемороне, ки аз табобат саркаши мекунанд, бо қарори суд ба муассисаҳои маҳсусгардонидашуда барои табобати маҷбури фиристода мешаванд (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Тартиби ба профилакторияҳои табобатии меҳнати фиристодан, инчуни низоми нигаҳдорӣ дар онҳо тавассути Конуни Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Ҳуқуқи шаҳрвандони гирифтори бемории нашъаманди, заҳрманди ва майзадаги бо Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳифз карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Моддаи 72. Бурдану овардани коргарон ва хизматчиёне, ки дар ҷои кор бемор шудаанд

Ба муассисаҳои табобатию пешгирии бемориҳо бурдану овардани коргарон ва хизматчиёне, ки дар ҷои кор бемор шудаанд, дар мавридиҳои зарури бо воситаҳои нақлиёт ва аз ҳисоби корхона, ҳочаги, муассиса ё ташкилоҳое сурат мегирад, ки коргар ё хизматчи дар онҷо кор мекунад.

Моддаи 73. Ҳуқуқи корманди тибби барои истифодаи ҳар гуна нақлиёт

Дар ҳолатҳои барои ҳаёти бемор хатарнок табиб ва дигар кормандони тибби бо тартиби муқарраршуда метавонанд аз намудҳои нақлиёте, ки дар ҳамон вақт мавҷуданд, барои рафтан ба маҳалле, ки бемор дар онҷост ё барои ба наздиктарин муассисаи тиббию пешгирии бемориҳо бурдани вай бепул истифода кунад. Ҷавобгари барои бо ин мақсад надодани нақлиёт тавассути қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Моддаи 74. Экспертизаи корношоямии муваққати, тӯлони ё доими

Экспертизаи корношоямии муваққатии шаҳрвандон дар муассисаҳои табобатию пешгирии бемориҳо тавассути табиб ё комиссияи тиббию машварати (КТМ) ба тартибе, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мувофиқаи Шӯрои Федератсияи Иттифоқҳои касабаи Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар кардааст, сурат мегирад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Факти корношоямии муваққати бо ҳуччат дар бораи корношоямии муваққати тасдиқ, карда мешавад. Ҳуччат дар бораи корношоямии муваққати барои аз кор озод кардан ва додани ёрдампули бо тартибе, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мувофиқаи Шӯрои Федератсияи Иттифоқҳои касабаи Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар кардааст ҳуқуқ медиҳад (*Қонуни ҶТ аз 28.02.2004 № 13*).

Эксперткази корношоямии тӯлони ё доими шаҳрвандон аз тарафи Комиссияи экспертии тиббию меҳнатии (КТЭМ) Вазорати меҳнат, муҳочират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо тартиби муқарраркардаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад (*Қонуни ҶТ аз 22.04.2003 № 19, аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 75. Экспертизаи судии рӯҳи въ судии тибби

Экспертизаи судии рӯҳи шаҳрвандон тавассути комиссияи табибони бемориҳои рӯҳи гузаронида мешавад.

Шахсоне, ки гирифтори бемориҳои рӯҳи мебошанд, ба беморхонаҳои маҳсуси рӯҳи (диспансер, шуъбаҳои беморхонаҳо) барои табобати маҷбури фақат бо таъйиноти суд ҷой дода шуда метавонанд.

Экспертизаи судии тиббии шаҳрвандон, часадҳо, далелҳои шайъи аз рӯи маводи парвандаҳои чинои ва шаҳрванди аз тарафи эксперти идораи экспертизаи тибби гузаронида мешавад.

Тартиби таъминкуни ва гузаронидани экспертизаи судии тибби бо Кодекси мурофиаи чинои, Кодекси мурофиаи шаҳрвандии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

ФАСЛИ VI. БА АҲОЛИ РАСОНИДАНИ ЁРИ БО ДОРУВОРИ

Моддаи 76. Таъмини аҳоли бо воситаҳои дорувори ва назорат ба истеҳсол ва истеъмоли он

Ба аҳоли расонидани ёри бо воситаҳои дорувори ба зиммаи муассисаҳои давлатии доруҳонаҳо ва табобатию пешгирии бемориҳо, инчунин ба зиммаи муассисаҳои хусусии доруҳонаҳо ва табобатию пешгирии бемориҳо, ки барои машғул шудан ба фаъолияти дорусози ҳуқуқ доранд, гузошта мешавад.

Доруҳонаҳо, муассисаҳои санитарию эпидемиологи, табобатию пешгирии бемориҳо, сарфи назар аз шакли моликият, фақат ба фурӯхтани (истифода бурдани) воситаҳои дорувори ва пешгирии бемориҳо ҳуқуқ доранд, ки барои истифодай онҳо аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозат дода шудааст (*Қонуни ҶТ аз 15.03.2016 № 1293*).

Назорат ба сифати воситаҳои доруворие, ки муассисаҳои доруҳонаҳои системаи давлати ва хусуси мефурӯшанд, аз муомилот баровардани воситаҳои дорувори ва воситаҳои кӯҳнашудаи пешгирии бемориҳо ва камфоида ба тартибе сурат мегирад, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мувоғики конунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар кардааст.

Иҷозатнома (литсензия) ба шахсони ҳуқуки барои машғул шудан ба фаъолияти фармасевти аз ҷониби Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дода мешавад (*Қонуни ҶТ аз 22.04.2003 № 19, аз 15.03.2016 № 1293*).

Моддаи 77. Назорати муомилоти қонуни воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропи ва прекурсорҳо

(*Қонуни ҶТ аз 22.04.2003 № 19*)

Дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон воридот, содирот, истеҳсол, коркард, нигоҳдори ва истифодай воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропи ва прекурсорҳо фақат бо мақсадҳои тибби, байтори ва илми иҷозат дода мешаванд (*Қонуни ҶТ аз 22.04.2003 № 19*).

Барои истеҳсол, коркард, воридот, содирот, нигоҳдори, ҳамлу нақл ва фурӯши воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропи ва прекурсорҳо корҳонаҳо, ташкилотҳо ва муассисаҳо ҳуқуқ доранд, ки мутобики қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозатнома (литсензия) гирифтаанд (*Қонуни ҶТ аз 22.04.2003 № 19*).

Тартиби нигоҳдори, хисобу китоб, додан тақсимот ва фурӯш ва воситаҳои нашъадор моддаҳои психотропи аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мувоғики Агентии назорати маводи нашъадори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад (*Қонуни ҶТ аз 22.04.2003 № 19, аз 15.03.2016 № 1293*).

Истеҳсол ва истифодай воситаҳои нашъаовар моддаҳои психотропи ва прекурсорҳо мувоғики қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва

шартномаҳои байналмиллали сурат мегирад (*Қонуни ҶТ аз 22.04.2003 № 19*) .

ФАСЛИ VII. ҚОИДАҲОИ НИҲОИ

Моддаи 78. Ҷавобгари барои вайрон кардани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи ҳифзи саломатии аҳоли"

Барои вайрон кардани қонунгузори дар бораи ҳифзи саломатии аҳоли мувофиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгари фаро мерасад.

Моддаи 79. Асоси ҳуқуқии ҳамкории байналмиллали Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи саломатии шаҳрвандон

Ҳамкории байналмиллали ва робитаҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи саломатии шаҳрвандон дар асоси баробари ва ба манғиатҳои тарафҳои иштироккунанда сурат мегирад.

Асоси ҳуқуқии ҳамкории байналмиллали Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар соҳаи ҳифзи саломатии шаҳрвандон мувофиқатнома ва шартномаҳои байналмиллали, ки бо назардошти санадҳои қонунгузории тарафҳо ва меъёрҳои байналмиллали баста мешаванд, ташкил медиҳад.

Моддаи 80. Иштирокчиёни ҳамкории байналмиллали

Шартномаҳои байналмиллали мақсадҳои ҳамкории байналмиллали дар соҳаи ҳифзи саломати, феҳристи масъалаҳои мавриди ҳаллу фасл вӯ тарафҳои иштироккунанда, манбаъҳои бо маблағтаъминкуни, мӯҳлат ва шартҳои ичрои шартномаҳоро муайян карда, таъмини ҳифзи ҳуқуқи моликияти акли ва ҳимояи патентиро пешбини менамоянд.

Мақомоти ҷумҳурияви ва маҳаллии ҳокимияти ичроия ва идора, инчунин ташкилотҳо ва муассисаҳои ҷудогонаи нигаҳдории тандурусти иштирокчиёни ҳамкории байналмиллали буда метавонанд ва метавонанд бо ташкилотҳои даҳлдор ва муассисаҳои тибии мамлакатҳои хориҷи дар асоси мувофиқатномаҳои байналмиллали ва шартномаҳои байналмиллали, ки Тоҷикистон имзо намудааст, мустақиман шартномаҳо банданд.

Ташкилотҳои (иттиҳодҳо ва ҷамъиятҳо) тибии касбии ҷамъияти дар фаъолияти ташкилотҳо ва ҷамъиятҳои байналмиллали иштирок карда метавонанд. Ҳамаи масъалаҳои вобаста бо аъзогии онҳо дар ташкилотҳои байналмиллали, иштирок дар форумҳои байналмиллали, бо маблағҷудокуни ва ҳамкори аз тарафи ҳудашон мувофиқи санадҳои қонунгузори дар бораи ташкилотҳои ҷамъияти мустақилона ҳал карда мешаванд.

Тартиби бастани шартномаҳои байналмиллали дар соҳаи ҳифзи саломатии шаҳрвандон, амал, назорат ба ичрои онҳо тавассути қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Президенти

Чумхурии Тоҷикистон Э. РАҲМОНОВ
ш. Душанбе
15 майи соли 1997 № 419